

המטה לקידום תעסוקתי

לא משאירים אף מובטל מאחור!

19 ספטמבר 2021

לכבוד:

ח"כ אביגדור ליברמן, שר האוצר
ח"כ מאיר כהן, שר הרווחה והשירותים החברתיים
ח"כ מירב כהן, השרה לשוויון חברתי
ח"כ אורנה ברביבאי, שרת הכלכלה והתעשייה
באמצעות המייל

הנדון: היתר קבוע לקבלת דמי אבטלה למקבלי קצבאות קיום

- 1. אנו פונים אליכם בבקשה כי תפעלו לתיקון עיוות הקיים בחוק ביטוח לאומי, שמונע קבלת דמי אבטלה מלאים ממפוטרים מקבלי קצבאות קיום. עיוות זה תוקן זמנית בתקופת הקורונה, אך הוראת השעה תפקע בסוף 2021. לכן, מדובר בתיקון דחוף שיש להכניס לחוק ההסדרים הקרוב.** לפי החישוב שערכנו, גם אם רמת האבטלה תישאר גבוהה יותר מרמתה לפני פרוץ מגפת הקורונה, עלות התיקון הזה לא תעלה על 100 מיליון ש"ח לשנה.
- 2. אנו - 34 ארגונים חברתיים, החברים ב"מטה לקידום תעסוקתי", שמייצגים ביום-יום מובטלים מקבוצות אוכלוסייה שונות (הרשימה המלאה למטה), מעידים כי לקיחת דמי האבטלה ממובטלים שמקבלים קצבאות קיום אינה הוגנת ופוגעת בהן באופן קשה ולא מידתי. מדיניות זו אף מפלה אותם לעומת מובטלים אחרים, כפי שיפורט להלן.**
- 3. לפני פרוץ מגפת הקורונה, חלק ממקבלי קצבאות הקיום לא יכלו לקבל דמי אבטלה מלאים במקרה של אובדן עבודה, עקב האיסור על קבלת "כפל קצבאות", הקבוע בחוק ביטוח לאומי. כלל זה חל על מפוטרים שקיבלו קצבאות אזרח ותיק, מזונות, הבטחת הכנסה ותוספת תלויים לקצבת נכות. הכלל קבע כי קצבת הקיום שלהם תקוזז באופן מלא מדמי האבטלה, כך שבפועל הם יכלו לקבל רק את דמי האבטלה או את הקצבה, אך לא את שניהם ביחד.**
- 4. חקיקה זו פגעה באופן מתמשך במובטלים מהקבוצות המוחלשות ביותר בחברה הישראלית, שגם כך מתמודדות עם הקשיים הגדולים ביותר בשוק העבודה. האיסור על קבלת דמי אבטלה מלאים הוביל לירידה תלולה ופתאומית בהכנסותיהם של אלה שאיבדו את עבודתם, כיוון שקיומם התבסס על קצבה ושכר יחד.**
- 5. בנוסף למצוקה שכלל זה מייצר, האיסור על "כפל קצבאות" חסר הגיון ומפלה. למקבלי הקצבאות מותר להרוויח שכר מעבודה עד תקרה מסוימת, מבלי שהדבר יפגע בקצבתם. גם מעבר לתקרה, הקיזוז אף פעם אינו של 100%, כפי שנעשה לגבי דמי אבטלה. לא ברור מדוע על דמי אבטלה, שנועדו להחליף את שכר העבודה לתקופה זמנית בה לא ניתן למצוא תעסוקה, חלים כללים שונים מאשר על הכנסה מעבודה.**
- 6. יש לזכור כי דמי האבטלה אינם קצבת קיום, אלא ביטוח מפני אובדן הכנסה פתאומי. הם יוצרים "מרחב נשימה" המאפשר לאנשים למצוא עבודה, העושה את השימוש היעיל ביותר בכישוריהם ובנסיונם. בלעדיהם, אנשים נדחקים לתעסוקה פחות איכותית, ובכך יש נפגעת רמת הפריון במשק כולו. דמי האבטלה משמשים לתמיכה במובטלים אחרי איבוד עבודתם - תמיכה לה הם "חוסכים" בתשלום דמי ביטוח לאומי לאורך תקופת עבודתם, ולכן אין לראות בהם קצבה ולהטיל עליהם את האיסור לקבל כפל קצבאות.**
- 7. מעבר לחוסר ההיגיון וההוגנות, יש כאן גם אפליה, כיוון שמקבלי קצבאות קיום אחרות (למשל, מקבלי קצבת נכות) יכולים לקבל יחד עם דמי אבטלה, ללא קיזוז.**

המטה לקידום תעסוקתי

לא משאירים אף מובטל מאחור!

8. מתוך הכרה בעיוות זה, החליטה הכנסת במהלך משבר הקורונה לתקן את חוק ביטוח לאומי באופן זמני, כך שהכנסה מדמי אבטלה תקבל יחס זהה להכנסה משבר עבור מקבלי קצבאות אלה. תיקון זה השפיע ישירות, ובמידה ניכרת, על הכנסותיהם של עשרות אלפים, שניצבו בפני עוני ומצוקה קשה תחת הכללים הרגילים.
9. עם זאת, העיוות תוקן בהוראת שעה בלבד, ולכן תוקפו אמור לפקוע ב-31 דצמבר 2021. אם התיקון לא יעשה כעת, בחוק התקציב ובחוק ההסדרים הקרוב, מובטלים מקבלי קצבאות קיום יוותרו ללא דמי אבטלה מלאים. **אנו פונים אליכם בבקשה להפוך את הוראת השעה לחלק קבוע מחוק ביטוח לאומי במסגרת חוקי התקציב וההסדרים הקרוב.**
10. בפועל, אין הצדקה לעוול שנגרם למקבלי הקצבאות ולערעור מטרותיה של מערכת דמי האבטלה, גם בתקופה של תעסוקה מלאה. ככל שמקבלי קצבאות חווים אבטלה - גם בעת של צמיחה כלכלית מהירה וגם בעת משבר כלכלי - צריכה להיות להם אותה הזדמנות ליציבות ולחיפוש עבודה ב"ראש שקט" כמו לכלל הזכאים לדמי אבטלה.
11. **לפי החישובים שערכנו (המפורטים באקסל המצ"ב), עלותו של תיקון קבוע כזה תהיה נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בשנה¹.** זאת, גם בהנחה שהמשק לא יחזור לתעסוקה מלאה, ורמת האבטלה בקרב מקבלי הקצבאות תהיה גבוהה יותר מרמתה הכללית. יצוין גם, כי עם עליית גיל הזכאות לקצבאות זקנה לנשים, תרד העלות התקציבית של התיקון לאורך השנים, בגלל צמצום היקף הזכאיות לקצבת זקנה. בראייתנו, אין ספק כי תיקון העוול והעיוות שתואר לעיל שווה את העלות הנדרשת.

בתודה מראש בשם המטה לקידום תעסוקתי,

טלי ניר, עו"ד	רועי מאור
מנכ"לית עמותת 121	מנהל פיתוח מדיניות – עמותת 121

העתקים:

ח"כ נפתלי בנט, ראש הממשלה
ח"כ גדעון סער, שר המשפטים ויו"ר ועדת השרים לענייני חקיקה
חברי ועדת השרים לענייני חקיקה
רם בלניקוב, מנכ"ל משרד האוצר
אסף וסרצוג, סגן הממונה על התקציבים, משרד האוצר
עלי בינג, רכז רווחה, אגף תקציבים, משרד האוצר
מאיר שפיגלר, מנכ"ל ביטוח לאומי

עמותת **121 – מנוע לשינוי חברתי** היא ארגון לא מפלגתי וללא כוונת רווח המתמחה בעבודת מדיניות בתחום החברתי-כלכלי. העמותה עובדת בשותפות עם ארגוני שטח ואנשי מקצוע מכל קבוצות האוכלוסייה, ומפתחת עמם הצעות ממוקדות לשיפורי מדיניות וחקיקה.

¹ החישובים שערכנו מבוססים על ההנחה כי שיעור האבטלה במשק יעמוד על כ-6%, אך שיעור האבטלה בקרב מקבלי קצבאות הקיום יעמוד על 8%. מתוכם, אנו מעריכים כי רק כמחצית, כ-4%, יעמדו בתנאי הסף לקבלת דמי אבטלה בחודש נתון, בממוצע.

המטה לקידום תעסוקתי

לא משאירים אף מובטל מאחור!

הארגונים השותפים במטה לקידום תעסוקתי

